

administreret, megen Bondeeiendom gif tabt, idet den blev belagt saaledes med Skatter, at Eiendommen blev værdiløs, og hvorledes Bønderne da tilsidst tabte Eiendomsretten over deres Eiendomme. Det er dette, der som en gammel Bevisthed lever i Bondebefolkningen, at en meget stor Del af Bondeeiendom er ved Statens Medvirkning og ikke blot ved Tidens Ugunst bragt over i Godsæernes Hænder, og det er den Bevisthed, der gjør, at Bondestanden, naagtet alle de juridiske Modbeviser, og hvad der ellers kan fremhæves dertil, lever i den Tro, at de have en Ret til Bøndejorden; og at denne Ret ikke stier sig, for de saae Eiendomsretten over Jorden. Noget Andet er det, hvorvidt dette Lovforslag er i Stand til at skaffe dem denne Ret, eller om man ikke kommer lempeligere dertil ved at gaa med det Forslag, som Ministeren har indbragt i det andet Thing, og som dog gaar ud paa fuldstændigt at slette en Besiddelsesform af Bøndejorden. Nu have den ærede Ordfører for Forslagsstillerne og det ærede Medlem for Aarhus Amts 1ste Valgkreds (Winther) idag udtalt sig, som om nu det afgjørende Dieblil var kommet til, at det ikke paa nogen Maade kunde opsættes længere, men dette staaer ikke i Samklang med, hvad den ærede Ordfører udtalte, da han indbragte Forslaget, og hvad jeg først tillod mig at gjøre opmærksom paa. Nu har den ærede Forslagsstiller fremhævet Exempler paa, hvorledes der i enkelte Tilfælde er blevet handlet fra Godsæernes Side. Det er ganske vist, at det er Exempler, der ere meget afkræftende, men, som den ærede Ordfører gjorde opmærksom paa, har denne Fremgangsmaade fundet en saa stærk Misbilligelse fra disse Folks egne Standsfæller, Faren ved at gaa videre paa denne Vej, er bleven saa stærkt fremhævet, at jeg tvivler ikke paa, at man nok har faaet Syn derfor, og at man vil betænke sig paa at gaa videre. Men ved Siden deraf er der ogsaa stet andre Ting, siden vi vare samlede her sidst. To Grevskaber have saaledes tilbudt at ville afhænde Bøndergods til Fæstene, efter hvad der er kommet frem i de offentlige Tidender; det er nemlig Grevskabet Leichenborg i Sjælland og Grevskabet Bræh-

minde i Fyen. Og dette er Noget, som jeg mener vel er værd at tage i Betragtning, naar man taler om, hvorvidt dette Lovforslag er betimeligt eller ikke.

S. C. D. Müller: Det ærede Medlem for Maribo Amts 2den Valgkreds (Friederiksen) udtalte, at man skulde se at faae dette Lovforslag saa hurtigt over i Landsthinget, som det var muligt. Det er dog formentlig ikke det, der er Forslagsstillerens Mening, og det forekommer mig ogsaa, at det vilde være en meget uheldig Fremgangsmaade. Det synes mig, at den meget klare Position, som Forslagsstillerne efter deres Udtalelser have tilsigtet, derved vilde gaa aldeles tabt, idet det nemlig er klart, at en stor Del af de Mænd, der have besæftiget sig med denne Sag, aldrig kunne opgive Tanken om, at Tiden muligt en Gang kan komme til ved Statens Hjælp at faae en Dvangslov, og at de derfor vedblivende maa ønske at holde dette Spørgsmaal aabent. Men naar man tager fat paa dette Spørgsmaal, tror jeg, at man skal tage fat derpaa for Alvor, og ikke lade det gaa over i det andet Thing uden i en bestemt efter den næste Overveielse paany prøvet Form, og dette bliver noget Andet end foreløbigt her efter Forslagsstillerens Henstigt at holde Forslaget i Reserve, indtil man ser Gangen, som det tager med det af Ministeren indbragte Forslag. Der ligger jo for Dieblillet for Rigsdagen to andre Forslag, nemlig et Forslag om en Forandring i Lovgivningen om Lehnene og et Forslag angaaende nogle Bestemmelser om Raadigheden over Bøndergods. I Retningen af begge disse Forslag har jeg altid foretrukket og foretrækker, at Løsningen maa ske istedetfor i Retningen af en Dvangslov; men Nødvendigheden af en saadan staaer for mig i Forhold til, hvad der udrettes eller ikke udrettes af hver af disse Bete. Det forekommer mig, at den høitærede Justitsminister har her i sit Forslag forelagt et Arbejde, der har en saa stor Klarhed og Overfluelighed i den Maade, det anviser, at der kan gaaes frem ved Lehnenes Overgang til fri Eiendom, at jeg